pagini bucovinene

ANUL II, nr. 6(18)

IUNIE 1983

SUPLIMENT EDITAT ÎN COLABORARE CU COMITETUL JUDEȚEAN DE CULTURĂ ȘI EDUCAȚIE SOCIALISTĂ SUCEAVA

CENTENAR

CIPRIAN PORUMBESCU

Copleșită de policromia unei primăveri de excepție, Bucovina omagiază, în acest an, pe unul dintre cei mai străluciți fii ai săi, a cărui moștenire mai mult prefigurează desfășurările unui geniu răpus înainte de vîrsta deplinei înfloriri.

Născut la 14 octombrie 1853, în satul Șipote din Bucovina, în familia unui cunoscut cărturar patriot — Iraclie-Porumbescu, stabilit apoi în Stupca, nu departe de Suceava, a învățat primele slove la Ilișești, unde, în casa bunicilor dinspre mamă, a simțit și primii fiori ai atingerii strunelor de vioară sub îndrumarea învățătorului Maier. A trecut apoi la fostul Gimnaziu superior greco-oriental, astăzi Liceul Ștefan cel Mare din Suceava, unde și-a încheiat studiile secundare în martie 1873. O influență deosebită asupra viitorului muzician a exercitat aici entuziastul profesor-compozitor Ștefan Nosievici. Studiile de la Seminarul cernăuțean, continuate sub îndrumarea altui pedagog și muzicolog — Isidor Varobchievici și desăvîrșite la Conservatorul din Viena, vor contura personalitatea muzicală a lui Ciprian Porumbescu.

Vocația deosebită pentru muzică s-a împletit organic cu acțiunea militantă, de largă rezonanță patriotică și națională, frîntă, din păcate, la nici 30 de ani împliniți, în ziua de 6 iunie 1883, la Stupca.

Creația lui Ciprian Porumbescu, care cuprinde peste 250 de compoziții, atestă o mare bogăție de teme și diversitate de genuri, rareori întîlnite la compozitorii români din epocă. Este opera unui artist ce se dorea multilateral. De la cîntecele pentru o singură voce, corurile bărbătești și mixte, cantate, romanțe, piesele pentru voce și pian, lucrările instrumentale, muzica de cameră și pînă la opereta Crai-Nou, compozitorul a străbătut o cale lungă, lăsînd lucrări valoroase în fiecare gen. Însușirea cea mai caracteristică a muzicii lui Porumbescu este marea ei melodicitate. Să amintim doar celebra „Baladă", „Românul", „În țara fagilor", sau acordurile solemne și atît de profund românești ale „Tricolorului" — cîntecul devenit astăzi imnul demnității noastre naționale.

Aici, pe meleagurile care i-au înnobilat sufletul și i-au inspirat lucrările, i se păstrează o neștearsă amintire prin complexul muzeistic din satul natal, prin manifestări devenite tradiționale: Concursul național de interpretare instrumentală și Festivalul coral interjudețean, ce-i poartă numele, prin dragostea cu care i se cîntă cîntecele în școlile sucevene și de cele peste 100 formații corale bucovinene.

Centenarul Ciprian Porumbescu prilejuiește pentru viața spirituală a județului un larg evantai de acțiuni comemorative și manifestări cultural-artistice derulate în perioada mai — octombrie 1983, tot în acest an sărbătorindu-se și 130 de ani de la nașterea compozitorului. Debutînd cu un „Memorial Ciprian Porumbescu", desfășurat la Stupca, programul cuprinde o reuniune corală județeană, simpozioane și expuneri în toate așezămintele culturale, un concert-spectacol realizat în colaborare cu Televiziunea Română, gale ale filmului „Ciprian Porumbescu", audiții muzicale și microconcerte în întreprinderi și instituții, spectacole de poezie și muzică, expoziții de artă și de documente. „Trăim sub falnic tricolor" este genericul unei ample manifestări organizate de Comitetul județean Suceava al U.T.C.; „Cînta la Stupca o vioară" este intitulată microstagiunea muzicală cu aportul laureaților celor 12 ediții ale concursului național de interpretare instrumentală „Ciprian Porumbescu".

Sînt toate acestea și altele ocazii de a-l cunoaște și mai bine, de a-l îndrăgi și mai mult pe cel pe care ne-am obișnuit a-l numi bardul de la Stupca.

Sărbătoare a culturii românești, centenarul Ciprian Porumbescu se înscrie ca un eveniment deosebit în viața județului, a instituțiilor și așezămintelor culturale, a tuturor iubitorilor muzicii. Pregătită pentru noul sezon turistic, Bucovina așteaptă cu drag oaspeți de pretutindeni gata să-și dezvăluie comorile istorice, de artă și de creație. Dar mai mult ca oricînd, anul 1983 va fi, la Suceava, anul Ciprian Porumbescu.

Alexandru TOMA

Ion Cârdei: CIPRIAN PORUMBESCU

ZI DE MAI LA STUPCA

„Italie, Italie frumoasă și dulce mai ești! Ah, dar ce folos? Nu plătesc toată frumusețea și dulceața ei o ceapă friptă, dacă, colo peste gard, nu pot sui la Stupca"

...Întîrziatele flori de meri și peri își picură roua în aerul proaspăt al dimineții de mai. Din cerdacul casei pitulate sub streșini de șindrilă se văd dealurile calme intrînd pe ulițele satului inundat în lumină. Iarba mare și crudă înaintează pînă sub prispă. Ce mai amintește aici de Ciprian? Bătrînul însoțitor mă conduce în odăița din dreapta, „asta era bucătăria familiei", precizează el, și-mi arată niște semne scrijelate pe scîndura tavanului căzut. „E semnătura lui" aud. Cu greu descifrez cîteva litere și o dată: 1879. Dincolo, unde părintele Iraclie își avea cancelaria, privirea reține un mic dulăpior cu vitrină, două-trei fotografii, o pendulă înțepenită, o călimară metalică. În mijloc, dominînd interiorul modest, pianul ce ar fi aparținut Mărioarei, sora compozitorului. Gust din apa rece a fîntînii cu chioșc umbros și-l las pe același vorbăreț însoțitor, moș Traian, să istorisească despre dispăruta „casă mare cu camere de primire și de dormit" unită printr-o verandă, „iaca chiar așa, pe colț", de cea din care tocmai am ieșit, despre hoinărelile de vacanță ale „domnișorului" și despre cîte altele, aglomerînd întîmplările și fabulînd inocent. Stupca va fi fost pentru Ciprian ceea ce poate fi satul copilăriei pentru fiecare dintre noi. Și desigur și mai mult. O sensibilitate ca a lui nu putea să nu recepteze tot ce altuia i-ar fi scăpat. Și mai ființa la Stupca și acea așa-zisă „academie stupcană", vestită prin instrumentiștii săi, deopotrivă purtători și autori de folclor, profitabilă pentru un artist în devenire. Așezare străveche, ale cărei începuturi se pare că vin din vremea descălecătorului Dragoș, după cum citim într-o inscripție, Stupca e atestată documentar de pe timpul lui Petru Rareș. Că pe lîngă băștinași s-au așezat mai tîrziu și numeroși transilvăneni, refugiați peste Carpați, ne-o dovedește prelungirea pînă azi a unor antroponime ce indică originea geografică a noilor veniți. Pe unul dintre urmașii acelora îl întîlnesc chiar la Complexul muzeistic. „Noi Moroșenii sîntem din Ardeal, își declară cu mîndrie apartenența nea Nicolae Moroșan și adaugă mucalit: am 62 de ani, cinci copii, am făcut ultimul război, dar n-am rupt mărgelele de la gîtul niciunei fete". Spre marginea satului, pe izlazul dinspre Ilișești, se aflau renumiții lăutari, despre care pomenesc biografii muzicianului, meșteri în mînuirea arcușului sau a strunelor de cobză și iscusiți dansatori ori animatori de petrecere. Și petrecerile, ca și clăcile și momentele sărbătorești de peste an, nu lipseau la Stupca.

O imagine mai concludentă asupra lui Porumbescu se conturează din suita exponatelor prezente în sălile muzeului memorial deschis în 1971 în fostul conac Popovici. Acolo vizitatorul poate lua cunoștință de etapele scurtei sale existențe, prea cunoscute pentru a mai fi menționate. Cîteva piese rare, preluate din întîiele colecții, la alcătuirea cărora și-a dat strădania cărturarul bucovinean Leca Morariu, sînt în măsură să stimuleze reale emoții. La acestea se adaugă și o fericită inițiativă a organizatorilor: aceea de a oferi posibilitatea audierii unora dintre cîntecele celebre ale lui Ciprian. Și pentru că veni vorba: semnalăm absența din unitățile comerciale de profil a operei lui Ciprian Porumbescu. Casa de discuri „Electrecord" are un cuvînt de spus în această privință. Pe cînd așadar un set de discuri, dacă nu chiar un album „Ciprian Porumbescu", care să pună la dispoziția publicului larg, piesele devenite celebre ale muzicianului de la Stupca?

Ciprian a fost un împătimit al muzicii, o personalitate artistică polivalentă, o mare conștiință patriotică. În loc de oricare alte considerații, relevante pentru perenitatea creației lui Porumbescu, credem a fi și mărturiile consemnate în masivele cărți de impresii de cei mai mulți dintre aceia care au trecut prin muzeul de la Stupca. „Aceste note, cel mai adesea fugare, succinte, îmi spunea Gheorghe Botușan, responsabilul complexului, se pot constitui într-o veritabilă cronică a trăirilor afective, a gîndurilor și stărilor emoționale spontane declanșate de contemplarea exponatelor și în aceeași măsură de contactul cu meleagurile natale ale muzicianului: de la consemnarea simplă, la elogiul pertinent și pînă la exploziile patetice, neumbrite nici o clipă de nesinceritate". Cineva scrie: „Patriotului, muzicianului și omului care a fost C.P., cea mai înaltă considerație! Muzica sa ne dă întotdeauna imboldul de a fi și noi aceiași buni și statornici români". Altcineva adaugă cu simțire: „O lacrimă pentru moartea timpurie a sensibilului compozitor. O recunoștință eternă patriotului ce duce prin timp, în muzica sa, dorul de libertate al neamului românesc". Iar altcineva conchide: „N-ar trebui să obosim niciodată să păstrăm aproape de inima noastră și să venerăm pe cel ce a lăsat poporului său „Tricolorul". Și n-am reținut decît trei fragmente din miile de însemnări aparținînd celor mai diverse categorii de oameni din toate colțurile României.

La o sută de ani de la moarte, numele lui Ciprian Porumbescu se rostește cu respectul ce i se cuvine. Cîntecele sale, expresie a incandescentelor aspirații de care a fost animat, continuă să cucerească și azi, continuă să mențină cota înaltă a vibrației sufletești. Mîini necunoscute așază pe mormîntul de la Stupca flori înrourate. Un simbolic tricolor îi înfășoară piatra funerară pe care stau săpate aceste versuri-testament: „Iar cînd fraților m-oi duce / De la voi și-o fi să mor / Pe mormînt atunci să-mi puneți / Mîndrul nostru tricolor".

Ion BELDEANU

autograf

„Pămînt unde zac oasele domnilor noștri..."

De cîte ori aud sau pronunț „Bucovina", îmi zic: Bucovina e o grădină și recit în gînd versurile lui Alecsandri.

Dar Bucovina e și ceva mai mult.

De cîte ori trec prin Bucovina în drum spre Ardeal, sau mă întorc din Ardeal în Țara Moldovei, îmi zic: Bucovina este o punte între două lumi. Pe aici a trecut Dragoș și Bogdan, descălecătorul, în vînătoarea regală, și văd ochii Moldei în apa Moldovei.

Dar Bucovina e și ceva mai mult.

Unind două „țări" — și cer și pămînt — de la Piatra Teiului pînă la Vatra Dornei, sau pe dincolo de la Vadu-Moldovei la Fundu-Moldovei și mai departe, în lărgime și adîncime, Bucovina este ea însăși o „țară". Bucovina e Eminescu, fiul ei adoptiv, și Aron Pumnul, „geniu nalt și mare", căruia poetul îi închina la mormînt „cununa de albe flori". „Țara" care a dat poeți, filologi și istorici de talie națională. Bucovina e și Suceava și Putna și mănăstirile cu fresca lor uimitoare.

Dar Bucovina e și ceva mai mult.

Pămînt unde zac oasele domnilor noștri, de la Dragoș la Petru Rareș, începătura domniei și neamului moldovenesc, țara pădurilor și apelor limpezi. Bucovina e o unitate geografică și spirituală, indisolubilă. Ea e transcendența noastră istorică ce ne aparține în eternitate.

Al. Husar

nescrisul cîntec

Curgere lentă tot văzduhul e
În primăvara asta ceva prisosește
Deschide cartea miinilor și taci
Cînd de la sine fila se-ntoarce și foșnește

Precum foșnește seara lovindu-se de stele
Ecoul i se aude tîrziu și indecis
În pașii tăi uitați peste colina
Fugită acum din oră și din vis

Cît poate fi de absurdă această desfrunzire
Prin care treci ca printr-un cer deschis
Metalul sună pe sub pași, subțire
Un cîntec care încă nu s-a scris.

Emil DREPTATE

A PRIVI

DEALUL DE LA RODNA

Aprilie se apropia de sfîrșit. Mă aflam la Rodna cu treburi. Eram acolo de cîteva zile cînd, într-o oră de răgaz, o fată cu ochii ca cerul de deasupra așezării, m-a invitat să văd Dealul Oaselor. Luminița Domide, așa o cheamă.

— Veniți să vedeți și să nu uitați niciodată... Locul se află chiar în inima satului, lîngă un vechi lăcaș ctitorit din timpuri despre al căror început nu se mai știe.

— Aici, mi-a zis fata, aici, stăm pe un deal de oase. Apoi a continuat: Era ca și acum, primăvara, cînd aproape toată suflarea se afla în biserica satului. Deodată, pe munții din jur s-au aprins focuri: veneau tătarii. Priviți, îmi zise fata, de aici, de lîngă noi, pornește o galerie care duce, avînd numeroase ramificații, pînă în satul vecin. Aici s-au ascuns ai noștri.

Năvălitorii au ars mai întîi satul. Apoi au prăvălit peste intrare și peste ieșire bolovani de piatră și pămînt, mult pămînt, pe care l-au bătătorit sub copitele cailor... Cînd după sute de ani niște arheologi au făcut săpături mai amănunțite, galeriile de la Rodna au fost descoperite și genocidul dat la iveală. O parte din oasele celor morți acolo, în noaptea de primăvară, au fost aduse la lumină. Peste ele crește acum iarba și înflorește liliacul...

George DAMIAN

Cronica literară

Ca prozator, după debutul, în 1963, cu un subiect de actualitate, Mihal Diaconescu s-a dedicat, exclusiv, așa-zisului roman istoric. Consecvența cu care, de la **Culorile singelul** (1973), pînă la **Călătoria spre zei** (1982) — ultima sa apariție editorială —, se menține în acest perimetru (pe care termenul **istoric** nu-l mai acoperă demult) indică nu numai un anumit tip de vocație creatoare, ci și un program. Presupunem că autorul a proiectat construcții epice mai vaste în care se integrează, într-un fel sau altul, romanele de pînă acum dar, de fapt, nu această latură a intenției programatice o avea în vedere (cu atît mai mult cu cît, din ceea ce a elaborat, proiectele ne par de dimensiuni ciclopice, greu de realizat atît ca travaliu scriitoricesc propriu-zis, cît și editorial).

Mult mai limpede apare faptul că Mihail Diaconescu scrie pentru două categorii de cititori : una foarte numeroasă, care cere literaturii inspirate din istorie să-i acorde statut de martor al trecutului, să-i creeze iluzia coborîrii în timp, pe lîngă un anumit grad de fidelitate față de documente și alta, mult mai restrînsă numeric, pentru care evenimentul istoric reevaluat este doar un pretext și stimulent al declanșării eului reflexiv. Din acest punct de vedere, ceea ce s-ar putea reproșa romanelor sale este distanța prea evidentă dintre două niveluri posibile ale lecturii.

Călătorie spre zei (titlu înșelător, care se adecvează numai parțial substanței) este generos față de prima categorie. Desfășurat, temporal, în ultimii ani ai lui Burebista, avînd ca teatru spațiul geografic și uman dacic, romanul exploatează inteligent, practic toate sursele documentare ale momentului și le angajează într-o structură fictională coerentă. Fidelitatea față de ele nu este excesivă ; în tot cazul, efectele narative și de construcție ideatică nu sînt sacrificate de dragul ei. Majoritatea personajelor și evenimentelor importante care se derulează în roman (inclusiv personajul principal și călătoriile lui — dar cu altă identitate și aparținînd altui oras pontic) sînt atestate. Însă montarea este alta, conformă unui scenariu realizat prin dilatare epică și fantezie pură, în limitele sensului global al istoriei. De pildă, este atestat de o inscripție că un sol grec de pe litoralul pontic a mers la Burebista pentru a apăra interesele cetății, că a fost folosit de acesta ca negociator în niște tratative cu romanii, dar el reprezenta alt oraș — Dionysopolis — iar călătoria s-a derulat cu mult înainte de anul uciderii lui Caesar și a omologului său dac. Așadar, cititorul din prima categorie este deplin satisfăcut : cavalcade, lupte, intrigi de curte, asasinate la vîrful piramidei, o idilă erotică hieratizată romantic, o petrecere de sugestie dionisiacă, ritualul soliei către Zalmoxis etc., totul concură la o imagine plauzibilă a unei lumi dispărute, despre care, din păcate, se cunoaște prea puțin și lacunar. Meritoriu ni se pare faptul că autorul refuză exoticul, pitorescul și, cu atît mai mult, insolitul și senzaționalul cu care mulți scriitori își pigmentează prozele plasate într-o istorie cu multe spații albe ; în fond, trebuie să vedem aici un act de probitate și față de adevărul istoric, și față de cel estetic. Ce se poate cere mai mult, în acest caz, unui romancier care nu aderă la viziunea regresiv-mitică, nici la cea parabolică și care nu riscă ipoteze psihologice necontrolabile într-un univers uman definitiv pierdut pentru literatura? Soluția proximă aleasă și de autorul **Călătoriei spre zei** este să fabuleze, potrivit poeticii aristotetice, în limitele verosimilului și ale necesarului. În această situație este justificat să ne întrebăm ce aduce în plus față de documente o astfel de carte.

Nu putem exclude total structura narativă, care dovedește un profesionalism cert, dar construită după modele verificate ca avînd priză sigură la marele public, se situează, după părerea noastră, în ultimul plan. Plusul și, pînă la un punct, valoarea, trebuie căutate la al doilea nivel al lecturii, pentru care epicul nu constituie decît un suport transparent, în măsură nu numai să susțină, dar și să pună în evidență încărcătura ideatică a romanului. Mihail Diaconescu propune cititorului (din a doua categorie) în primul rînd o meditație asupra istoriei. Antichitatea europeană la care se oprește este sprijinită pe trei coloane : Roma, Atena și Sarmizegetusa, patronate, în ordine, de Marte, Apollo și Orfeu. Așadar, aceeași spiritualitate (autorul postulează congeneritatea celor trei lumi reprezentată la trei vîrste fundamentale : tinerețea agresiv-expansivă, avidă de putere și de glorie, maturitatea eliberată de ambiții — rațiune contemplativă și întoarsă către sine —, senectutea generoasă pentru care înțelepciunea supremă constă în a trăi pentru semeni, a înfăptui binele. Dar, sprijinită pe aceste coloane inegale, veacul nu își poate găsi poziția de echilibru la care aspiră înțeleptul de la Sarmizegetusa. Căderea aproape concomitentă, a celor doi împărați sub pumnalele complotiștilor îndepărtează și mai mult „domnia legii, a înțelegerii și a binelui". Dar autorul nu impune un punct de vedere, ci oferă o temă de reflecție. E păcat că nu o nuanțează și nu o adîncește pe măsura virtualităților ei.

Călătoria spre zei propune și o dezbatere ontologică. Periplul lui Arhidamos, grec cu strămoși geți, în inima Daciei, este o călătorie inițiatică și, în același timp, o întoarcere la origini ; prim-planul cărții ei îl ocupă. Văzută din această perspectivă, istoria joacă rolul mediului valorizator pentru un prototip — cel al gînditorului. În toate romanele istorice ale lui Mihail Diaconescu, dar mai ales în ultimul, coborîrea în trecut (fără o preferință manifestă pentru anumite niveluri ale lui), adulmecarea, mai de departe ori mai de aproape, a originilor, supunerea la timpul-cascadă, răspund, în ultimă instanță, nevoii de autocunoaștere, de edificare de sine și, în aceeași măsură, de fundamentare a prezentului și viitorului, răspund aspirației legitime, profund umane de certitudine a continuității speței. Dincolo de necontenitele mișcări și schimbări pe care istoria le comunică, și care pot cunoaște ritmuri catastrofale sau de o blîndă lentoare, se caută, nu fără o discretă neliniște, semnele certe ale eternizării omului. Cu atît mai mult cu cît fenomenul istoric brut poate genera certitudinea că omul este jucăria întîmplării sau a destinului ; fie ziditor și stăpîn de imperii sau ins anonim, fie gînditor modelat în spiritul rafinat al elenismului sau simplu oștean, fatumul îi supune pe toți. Așa lasă să se înțeleagă masa epică a romanului și așa gîndește și Arhidamos. La încheierea marii sale călătorii, după ce cunoscuse două lumi aparent opuse, și, tot la fel, aparent opuse lumii sale, după ce participase martor cutremurat la uciderea a doi împărați-zei se întreabă „dacă fusese într-adevăr o unealtă o sorții, aleasă înadins ca să mijlocească între cei mai de seamă stăpîni ai lumii, sau doar un ins orb, care umblase năuc, fără să-și dea seama ce face". Dincolo însă de sentimentul acut al neîmplinirii sale ca individ, Arhidamos — acum un eclectic în sensul bun al cuvîntului — posedă atributele unui agent ontologic ordonator al semnificațiilor romanului. Format în vestita „stoa" ateniană, el nu ne apare propriu-zis — ca un stoic ; gîndirea sa înglobează și conciliază mai toate marile cuceriri ale geniului elin : „panta rhei" a lui Heraclit, raționalismul eleaților, ataraxia epicuriană și cea sceptică, bărbăția profesată de stoici, toate guvernate de rațiune și măsură, așezate sub semnul patronului cetății sale — Apollo — zeul soarelui și al armoniei. Dar drumul cunoașterii s-a încheiat și concepția sa ontologică s-a desăvîrșit numai după ce Arhidamos reface legătura cu strămoșii, adăugînd gîndirii eline înțelepciunea dacilor. Cînd înțelege semnificația jertfei de sine, are revelația sensului existenței : din gînditor a devenit un înțelept.

Zicere despre convulsiile istoriei și despre permanentele umanismului, **Călătoria spre zei** este deschisă tuturor categoriilor de cititori : scriind despre antichitate, Mihail Diaconescu a urmat perceptul horațian potrivit căruia „omne tulit punctum, qui miscuit utile dulci".

Mihail IORDACHE

Mihail Diaconescu :

CĂLĂTORIA SPRE ZEI

Proză

ACASĂ

După o lungă, prea lungă perioadă de absență, a revenit Toader Frîncu într-o vizită pe locurile natale. E încărcat de emoție și i se pare ca trăiește un eveniment solemn, înălțător. Avusese impresia că în memorie i s-a păstrat intacta imaginea casei bătrînești, dar n-a reușit să nimerească ograda decît cu ajutorul unui țînc ce se juca-n praful drumului, absent. „Atîtea s-au schimbat, domnule, și în satul nostru !" a remarcat dînsul cu mîndria firească a omului care n-a stat deoparte în vremea aceasta de mari transformări ; fără însă să bage de seamă că gardul povîrnit, abia ținîndu-se-n cîteva cuie, este același pe care dînsul se cățăra, cîndva, ca să vadă lumea mare ce trăia dincolo de universul familiei sale.

I-a atras atenția în mod neplăcut, chiar din primul moment, politețea exagerată, inoportună, a părinților.

— Poftiți, poftiți ! l-a invitat tatăl să urce pe prispa casei, după ce l-a privit lung cu niște ochi pe care el nu i-i recunoștea.

Iar cînd noul venit s-a întins să-l îmbrățișeze, bătrînul a schițat intenția de a-i săruta mîna. Toader și-a încordat la timp brațul și gestul a fost evitat. Mai tîrziu, întrebîndu-i pe părinți dacă sînt de acord să se urce-n mașina lui și să meargă împreună la vie, în cîmp, tot tatăl a fost acela care a rostit neutru :

— Cum doriți dumneavoastră ! Noi...

Nici bătrîna nu se comporta altfel.

— Săru'mîna, maică, dar nu trebuia, i-a spus dînsa, atunci cînd Toader i-a întins trei hîrtii de cîte o sută, scuzîndu-se că nu poate să le lase mai mult.

— De ce, mamă, îmi spui mie așa ?! o întrebă el contrariat.

— Ei, dar cum ai vrea să-ți zic ? a replicat dînsa cu glas uniform, preocupată cum era să cerceteze banii pe-o parte și pe alta.

— Păi, nu sînt eu băiatul matale ? Ca fiu, sînt obligat, am datoria să vă ajut.

— Așa o fi, maică, îl întrerupse ea, după care i se adresă bătrînului : ia tu banii ăștia, Mihai, și pune-i unde știi, că acuș vine ăla să-i dăm datoria.

Sînt tăcuți părinții lui Toader Frîncu și stau ca două statui, unul lîngă altul, lipiți, parcă s-ar fi așteptat la cine știe ce primejdie și pentru ca la nevoie să fie alături, fie spre a se ajuta unul pe celălalt, fie pentru a sfîrși împreună, așa cum împreună au trăit toată viața pe care și-o amintesc. Toader e jovial, rîde continuu și face fel de fel de glume... Îi fotografiază din toate părțile, are aparat cu bliț și se distrează văzîndu-i cum tresar speriați în momentul cînd explodează lumina-n proiector. „Țac ! Țac !" face aparatul și ei sînt derutați și-s teribil de simpatici ! Așezîndu-se apoi pe prag, ca să-i poată vedea mai bine, băiatul le mărturisește cu cîtă greutate a reușit să obțină invoire ca să-i viziteze, ce tertipuri a folosit dînsul ca să-și convingă șefii să-l lase să plece ; și cît de mult l-a costat drumul acesta lung... Ei zîmbesc într-o parte, unul în colțul drept al gurii, celălalt în colțul stîng. Și stau cu mîinile-n față : mama ținîndu-le-n poală, iar tata pe genunchi. Mai ridică din umeri din cînd în cînd, într-un gest care lui Toader nu i se descoperă în nici un fel. Și tac. Într-un timp, ca să întrețină curajul noului venit, bătrînul a pornit să rîdă. Un rîs fals, strident. Bătrîna a tresărit, s-a uitat la el încruntată și l-a apostrofat :

— Ce te-a apucat, omule ?!

Ochii cu care-l privesc pe Toader sînt larg deschiși și goi. Nu vezi nimic dincolo de privire. Ei n-au ce să comunice cu dînsul, n-au ce să-i mărturisească. E o privire rece, străină, fără nici un sentiment. „Unde-i, oare, privirea aceea care mă vindeca de toate bolile ?" meditează cu amărăciune Toader Frîncu. Și vorbește, vorbește mereu, în timp ce ei tac, tot tac întruna... „Nu cumva nu-mi înțeleg vorbele? se întrebă dînsul. De cînd am plecat de-acasă eu m-am școlit, am învățat o sumedenie de cuvinte noi, vorbesc și-o limbă străină... Iar ei au rămas numai cu vocabularul lor limitat, alcătuit doar din cuvinte de strictă utilitate. Ei nu s-au gîndit, n-au găsit necesar să-și îmbogățească vocabularul, le ajung și le răsajung cuvintele pe care trebuie să și le spună unul altuia toată ziua, sînt chiar prea multe, sînt atîtea cuvinte inutile... N-au nevoie de toate, uneori de nici o vorbă n-au nevoie".

Stau smeriți bătrînii cu mîinile-n față, în timp ce el se mișcă de colo-colo, cu oarecare greutate, pentru că apropie nouăzeci de kile.

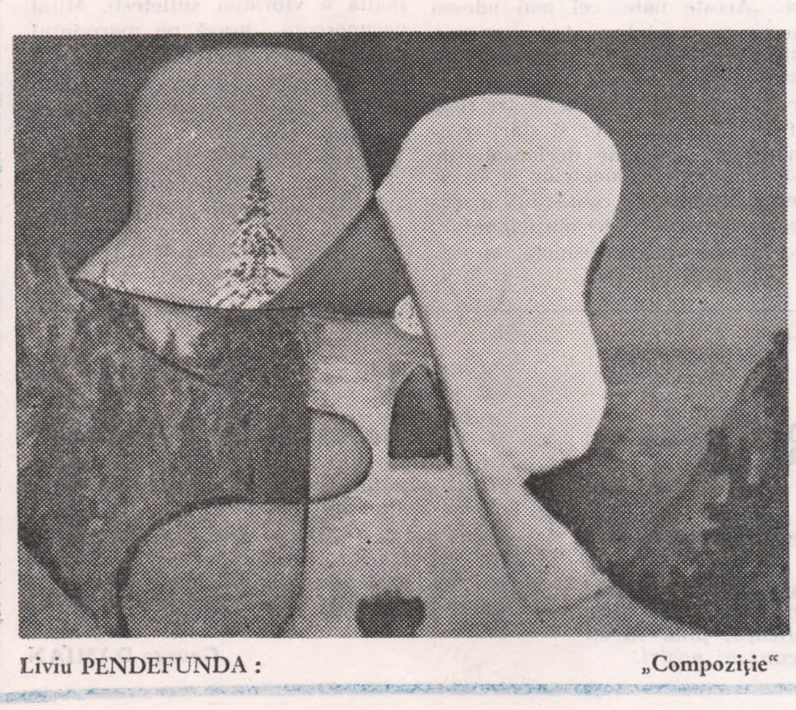
Fiecare colțișor al casei, fiecare lucru vechi pe care pune mîna, stîrnesc în el nostalgii pline de farmec, cu un parfum unic. Se declanșează în memoria lui scene vii, păstrate atîția ani, scene de pe cînd casa era plină de copii și cînd gestul cu care mama scotea pîinea din cuptor îi se părea un ritual sfînt și-l urmăreau cu ochii larg deschiși și cu inimile bătîndu-le puternic de emoție. Se mișcă Toader Frîncu prin perimetru acesta, singurul loc de taină, căruia dînsul îi spune „acasă" și unde a venit astăzi să-și împrospătează aerul din plămîni ; să ia cu sine aerul acesta cu miros de salcîm și de dragoste de mamă și să-l ducă acolo la el, în orașul de piatră, în mijlocul acelor oameni de piatră — al acelor statui animate, care-și poartă pe străzile de piatră zîmbetele și lacrimile lor de piatră, sufletele lor pietrificate...

De două zile de cînd a venit Toader Frîncu acasă, n-a izbutit să-și determine părinții să-și dezlege limba, deși a adus în discuție temele care știa că-i interesează pe ei cel mai mult. Își propusese să stea aici o săptămînă însă vede singur că n-are rost să mai rămînă. S-a și plictisit, el e un om de acțiune, nu poate lîncezi stînd așa... Își adună lucrurile care nu se clintiseră din locurile în care el le pusese, neatingîndu-se nimeni de ele, de parcă ar fi fost infectate de cine știe ce microbi.

Se urcă la volan. Se necăjește puțin cu carburatorul, înjură de două ori, dar motorul pornește pînă la urmă și mașina o ia din loc. Iese în uliță. Oprește. Coboară. Ar fi vrut să facă mișcări mai sprintene, dar e dificil, volanul îl incomodează. Aleargă, cu mișcări săltate de urs, spre ei, cum stau amîndoi drepți în poartă, îi îmbrățișează patetic și plînge. Își lasă lacrimile să-i scalde obrajii rotunjori, în timp ce-i sărută pe-o parte și pe alta, simțind sub buze pielea lor sbîrcită și uscată. Și se felicită c-a fost inspirat lăsîndu-se copleșit de lacrimi, fiindcă, desigur, asta-i impresionează pe părinți și poate că, după plecarea lui, vor plînge la rîndu-le, părîndu-le rău că n-a rămas mai mult cu dînșii.

Bătrînii tac, se lasă sărutați fără împotrivire (nu văd nici o primejdie-n asta) și se șterg încet cu palmele pe fața umezită. Sînt ca niște păpuși care nu se pot mișca. Se uită în urma mașinii, pînă ce aceasta dispare după colț. N-au băgat de seamă cum el tot timpul le-a fluturat din mînă prin portiera deschisă. N-au băgat de seamă fiindcă ei se gîndesc că Anica lui Budacu nu le-a adus ouăle de rață pe care le-a promis și ei trebuie să pună cloșca pînă deseară. Neapărat !

Onu CAZAN

Liviu PENDEFUNDA : „Compoziție"

cînd plopii...

lui Eminescu

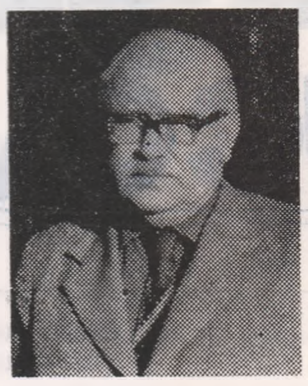
Cînd plopii foșnesc în domnia-nserării
Și umbre-n descîntec se-ntrec buimăcite
Cînd șoapte tîrzii ocol dau uitării
Și-apar flori de nufăr pe cer risipite

Cînd soarele-și lasă zălog cerbicia
Topindu-se-n liniștea zărilor pale
Cercei flori de vișin cînd torc nostalgia
Plutind în poenile verii agale

Eu chem ca-ntr-o taină meleag de visare
Cernind vremuirea-n răspîntii de vers
Să caut prin ani ale firii izvoare
Pierdute prin ierburi ce urma ți-au șters

Avid nesfîrșirea-nstelată-o contemplu
Aflîndu-te om, visător, viu și teafăr
Vast cîntec răsfrînt într-al vremilor templu
Tu verb al menirilor noastre — Luceafăr !

Al. I. FRIDUȘ

PETRU REZUȘ

sub clopotul de sticlă

Sint iarăși mai aproape de tine, precum iarba
e de pămînt, sub cerul intr-însul prăvălit ;
nu-s zările aceleași ; ca undele-s fugare
și dincolo de ele sînt plopii somnambuli.
Privirea la hotarul lor iar mi s-a oprit,
căci se aude cîntec de pasăre măiastră.
Sub clopotul de sticlă al zării sînt pribeag
și ceru-ntreg cu mine din depărtare vine.
Cînd mă opresc iar, bolta mă strînge la mijloc
și-mi pare că mi-i pasul același ca și ieri,
cu nemișcarea mare stăpînă peste el.
Doar tu presimți calvarul rotund ce mă-nconjoară,
astîmpărîndu-ți teama cu roua de pe flori.
Ești dincoace de zare și mă aștepți pe mine,
știind că drumul duce spre tine uneori.

la stîlp

În gîndul lor, la stîlp ei m-au legat
și-o sarcină de vreascuri fiecare
aduce-n spate. Mai nerușinat,
un spîn aduce două. Sunt uitare
și nu-mi mai amintesc de ce-s aici
ai mei călăi și-n mîini cu torțe-așteaptă.
Zăbavnici, în pornirile lor mici,
în mine văd de mult ei calea dreaptă...

Dar au dat foc la rugul meu în gînd
de-atîtea ori, încît eu sunt văpaie.
Cînd dau de al meu nume,-n ei arzînd,
își simt trecutul cum în două-l taie
și nu sunt ei ce cîntă psalmii-n cor.

Renasc într-înșii patimile oarbe
și-n mine, schilodind icoana lor,
paharul urii fiecare-l soarbe.

vis

Nu este de la mine pînă la cel lăsat în urmă,
întîrziat în vis, împiedicat în gînd,
decît linia sinuoasă a versurilor.
Cîntarea celui pierdut este o iluzie.
Dacă și-o face poetul mai are o șansă ;
dacă și-o face cel pierdut, nu mai e nici una.
Ca să visezi, trebuie să ai depozite aladine,
la care nici o cheie nu se potrivește
și comorile rămîn nepîngărite de hoți.

Cîntarea celui pierdut este o iluzie
a poetului, trecut prin vîrstele sale,
ca ploaia prin anotimpuri.

Cîteodată a fost o rupere de nori ;
alteori numai fulgere, fără tunete,
arătau bezna mai neagră de cum este.
Cu-ncetul însă anotimpurile s-au contopit
într-o iarnă albă, ca o pagină imaculată,
care va visa la versurile mele.

însoțit

Sunt risipite visele, fugare gîndurile.
Ca naiadele, versurile mele au trupuri de valuri ;
se joacă cu alte cuvinte decît cele ce-mi sunt
cunoscute. Înstrăinarea mea a-nceput
de la o margine pînă la cealaltă margine.
Nu mă aflu în cuvintele mele cunoscute.
Mi se pare mie că eu sunt o lespede
fără inscripție pe un mormînt al altuia.

Eu curg cu versurile mele dintr-o dimineață
fericită, care nu dorea nimic decît apusul.
Cine se-ntreabă cum un om poate deveni altul
să mă asculte pe mine : A fost un fulger care
m-a despicat în două ; eram eu și nu mai eram
eu, cel de dinainte ; mi se-mplinise destinul !

Cît e de demult de cînd sună-nceputul în mine ?
Toamnele mele s-au dus ; frunzele mele-au căzut !
Dacă mă caut, întîrziat, pe un drum prăbușit,
mă găsesc la primenirea cea mare a zorilor
numai de cîntec însoțit.

legat

Nu se va ști niciodată de unde scînteia,
brusc, a pornit din cremene fără amnar.
Din care cuvinte, sunînd, ca frunzele toamnei,
clătinare metalică-n vînt a-nceput
ori care lumină jucăușă, lăuntrică
focul cel sacru iscat-a în ierburi.

Căutatu-m-am eu în stejarul străvechi
care atrage cu fierul lui fulgerele,
fără să mă-nchin adîncului murmur,
pornit din pieptul de munte să-și caute văile.

Părăsită a fost calea bătută a celorlalți ai mei,
lăsîndu-mi gîndirea alături de mine
să moară-n culcușul cuvintelor mele.
Eu nu am mai fost din clipa incendiului
omul cel vechi, simțind piscul de vultur
cum mă sfîșie, dar n-aveam scăpare,
legat de stînca acestui cîntec etern.

Aurel George Stino

Deosebirea dintre evenimentul trăit și cel amintit este că primul se manifestă în succesiune, pe cînd al doilea se desfășoară în simultaneitate ; cu alte cuvinte, primul e cantitativ, al doilea e pură calitate. Evenimentul trăit e accesibil tuturor. Cine se poate sustrage implacabilei condițiuni temporale ? Evenimentul amintit se sustrage timpului, dacă nu cu totul duratei. Este păstrat tainic în besacteaua Eternității, acolo unde scurgerea vremii este suprimată, sau, cel puțin, transformată. Cei vechi spuneau că drojdia vieții se lasă în fundul „Divinei Butelii" (expresia este a lui Rabelais) și constituie hrana obișnuită a muritorilor ; nectarul se ridică la suprafață și e licoarea cu care se fericesc zeii și eroii divinizați. Așa cel puțin era învățătura sanctuarelor orfice. Avem, cel puțin, libertatea alegerii între cei doi termeni ai alternativei : drojdie sau nectar. Un al treilea termen nu există. În fiece clipă sîntem siliți să discriminăm.

Prietenia mea cu Aurel George Stino, fiind pur calitativă, nu exista succesiune în ea, ci numai instantanee, **flash-uri,** cum se spune în limbaj tehnic cinematografic. Altfel spus, nu are episoade în ea, ci numai pîlpîieli încremenite. Dealtminteri, într-un orășel ca Folticenii, eram relativ îndepărtați unul de altul : el pe molcoma uliță a Boianului, eu pe șleahul Sucevii. Nu băteam aceleași drumuri, el de acasă la liceu, eu pornit spre evaziuni în afară de oraș. Încrucișările erau fortuite, în puncte nevralgice, ca acelea ale șerpilor caduceului hermetic, unde contrariile se identifică. Ne dădeam întîlniri, dar evitam amîndoi preciziuni cronometrice. Ne vedeam mai ales acasă la el. Hotărît, nu aș putea spune unde și cînd l-am văzut prima oară pe Aurel George Stino. Timpul fluent încremenea, prinzînd pojghiță în fermecătoarea căsuță, „bojdeuca mea", cum îi spunea el, de pe strada Dragoslav, după „știința Vechimii" numită „a Boianului". Grădina mare avea ca nod vital, ca punct nevralgic, căsuța cu cerdac, ideal făcută să coordoneze niște linii de forță date la iveală, „demonstrate" DE GRINZILE DE PE TAVANUL odăilor.

Ochiul demiurgic al lui Nicolae Iorga prinsese unicitatea casei. Aurel George Stino, în amintirile lui, din cartea „Grădina Linștii", pomenește de o vizită a marelui istoric la Folticeni :

„Isprăvisem liceul după primul război, cînd am aflat că vine Iorga în Fălticeni, găzduit la profesorul meu, poetul Virgil Tempeanu, care locuia pe atunci într-o căsuță veche, peste drum de noi... Am așteptat la fereastră ca să-l văd intrînd și iată-l înconjurat de profesori și alți prieteni locali, trecea cu pași mici, aruncînd priviri în dreapta și stînga ca și cum ar fi vrut să înregistreze totul. În cerdacul verde arhaic al profesorului Tempeanu un geniu bun mi-a venit în ajutor : Iorga se întoarce cu privirea spre căsuța noastră, făcînd impresia că cercetează ceva". Mulți ani mai tîrziu, Aurel G. Stino a fost invitat să conferențieze la Vălenii de Munte.

«Eram acum lîngă profesor și aveam impresia că examenul cel temut se va sfîrși cu bine, dar așteptam cu înfrigurare să-mi adreseze un cuvînt care nu întîrzie :

„Strada dumitale este un fel de Agapia sau Văratec și la dumneata acasă la fel ; am auzit că-ți cîntă privighetorile pe acolo ; să nu care cumva să stricați casa bătrînească așa cum este, simplă strămoșească, cu turnul bisericii Sfîntul Ilie dominînd printre copaci seculari" »

* * *

Cum era casa, așa a fost și stăpînul ei : îmbinare de antinomii care, aparent, se excludeau, în realitate se completau, pentru că se aplicau pe planuri diferite. Aurel Stino era timid și orgolios, cordial și inhibat, de o înaltă politețe cu oricine îi intra în casă, dar simțindu-se ca peștele în apă în singurătate și în pustnicie ; autor a sute de articole și studii vădind o vastă cultură, pe care nu o exhiba niciodată decît față de acei pe care îi socotea egalii săi în învățătură și informație, totuși gata oricînd să se pună în slujba poporului și a acelora ce rîvneau la cultură și la innobilare intelectuală și sufletească, fie în conferințe, fie în scris.

Stilul îi era limpede, accesibil, în realitate foarte rafinat, ca la toți scriitorii de mare cultură și informație ; aducea cu acela al marilor prozatori francezi pe care îi propovăduia de la catedra sa de la Liceul „Nicu Gane".

Autorul a o mie de articole este **Homo unius libri** (omul unei singure cărți), și aceasta postumă, intitulată „Grădina Liniștii", numele pe care l-a dat Sadoveanu întinsei lui livezi, din vîrful dealului, și mai mult elocventă prin tăcerea ei decît prin ceea ce s-a spus despre ea. Amintiri încremenite, dar totuși vii, iarăși o antinomie pe care numai talentul o permite. Cartea freamătă pudic și discret, cu un tremur din fundul apei. Imaginea lui Sadoveanu, revenit în Grădina Liniștii, cu cîteva luni înainte de cufundarea pe celălalt tărîm, intovărășind cu un gest un zbor de cocostîrci ce se îndreptau spre iernatul lor, se integrează major Mitului, nespațial și supratemporal, adică marii literaturi. Atingînd-o odată, Stino o atinge totdeauna, după legea Mitului.

Vasile LOVINESCU

contribuții eminesciene

Apariția vol. IX de **Opere,** Publicistică 1870—1877 (1980), din ediția monumentală a lui M. Eminescu, a fost intîmpinată cu viu interes de eminescologi și de presa noastră literară. Cu acest volum, editarea publicisticii lui M. Eminescu intră într-o nouă fază.

Editorii scriu despre **„contribuția pozitivă și inerentele erori"** ale prezentului volum, ce cuprinde o intindere de text de două ori mai mare decît cea cunoscută din edițiile anterioare. Petru Creția și D. Vatamaniuc, principalii ei autori, relevă **„unele inerente lacune"** ale ediției, subliniind : **„Dorința noastră cea mai vie este ca îndreptările și întregirile cuvenite să-și spună cuvîntul cit mai convingător și cit [mai] curînd".**

Editorii sînt convinși, așa cm au arătat anterior N. Barbu și Dan Zamfirescu, că M. Eminescu ar fi colaborat la **Curierul de Iași** și înainte de 1876, iar cronica la piesa **„Moartea lui Constantin Brîncoveanu",** rămasă nepublicată, e un argument : **„Rezolvarea acestei probleme** — scrie D. Vatamaniuc — **rămîne în sarcina cercetărilor viitoare"** ; și, în continuare : **„Cercetări viitoare vor arăta dacă pot fi atribuite lui Eminescu și alte articole din epoca premergătoare intrării sale în redacția ziarului ieșean".** M. Eminescu, în colaborare cu Ioan (Ioniță) Scipione Bădescu publică în **Curierul de Iași** (1871), cînd ultimul era redactor la acest ziar, două articole, semnate „Cei doi Grachi" (M. Eminescu și Scipione Bădescu), din care unul : **O pledoarie,** vorbește despre condamnarea unor femei, care au luptat alături de comunarzii din Paris. Se citează și un apărător al lor la proces. Articolul a fost reprodus și de un alt ziar, iar gîndul ne duce la poemul **Împărat și proletar** [1]).

Merite deosebite au editorii în identificarea multor articole noi, dar, trebuie să subliniem, că tot multe sînt cunoscute din edițiile anterioare, din care amintim numai pe aceea a lui I. Scurtu și G. T. Kirileanu (acesta din urmă nementionat pe coperta ediției din 1905, dar avînd o contribuție, asa cum a arătat Aurelia Rusu, substanțială), apoi edițiile lui I. Crețu și Aurelia Rusu.

În cele ce urmează, menționăm cîteva date noi. Așa cum a arătat N. Barbu, articolul : **Serbarea de la Putna întru memoria lui Ștefan cel Mare** nu trebuia trecut la texte **„cu paternitate incertă",** întrucît aparține poetului. D. Vatamaniuc — comentatorul ediției — înclină a crede că articolul putea fi scris și de D. Gusti. M. Eminescu descrie drumul de la Hadikfalva (Dornești) la Putna, pe care-l cunoștea bine, căci îl mai bătuse. Ediția nu publică **Scrisoarea** lui I. Slavici și M. Eminescu către starețul mănăstirii Putna (1871) — Arcadie Ciupercovici — al cărei original se găsește la Muzeul mănăstirii.[2]).

Nu figurează în ediție un fragment dintr-un articol al lui M. Eminescu (așa cum a arătat anterior Dan Zamfirescu în articolul **Eminescu și Hasdeu** [3]) despre **Istoria critică a românilor,** de B.P. Hasdeu. M. Eminescu publică în **Curierul de Iași** (1872), într-una din vacanțele studențești, o recenzie asupra cărții lui Hasdeu. În **Istoria critică a românilor,** vol. I, ultima fascicolă, autorul scrie că **„într-o foaie din Iasi** [4]) un anonim (= M. Eminescu — articolul e nesemnat, dar paternitatea eminesciană e neîndoielnică) **a publicat asupra scrierii mele o scurtă recenziune pe care o încheia astfel : „Cu acest conținut serios și bogat contrastează însă in modul cel mai bizar stilul d-lui Hasdeu. Pe lîngă exagerațiuni nesuferite în exprimarea lucrurilor celor mai simple, predomnește pretutindeni un rău gust care ne-a pus în cea mai mare mirare cînd este atît de cunoscută măiestria cu care d. Hasdeu minuiește pana. Forma în lucrări științifice nu este lucrul principal ; totuși ea este un puternic magnet pentru înțelegerea fondului. Cit mai potrivit pentru opera serioasă și însemnată a Istoriei critice a românilor ar fi un stil simplu și serios, lipsit de antiteze exagerate, de expresiuni umflate, de invective și exclamățiuni, în un cuvînt un stil cum l-a avut și-l are orice istoric însemnat".** Expresia „antiteze exagerate" o întîlnim și la T. Maiorescu, în acest timp, în articolul **Direcția nouă,** cînd vorbește despre M. Eminescu. Să fi scris el recenzia ?

B.P. Hasdeu răspunde recenzentului, recunoscînd justețea obiecțiilor privitoare la stilul primelor două fascicole : **„Atît am profitat și eu din critică",** conchide el (De reținut că nr. din **Curierul de Iași** lipsește în amîndouă colecțiile ieșene : Biblioteca „M. Eminescu" și „Arhivele Statului"). M. Eminescu putea publica în ziar, deoarece acolo era redactor prietenul său, Ioan (Ioniță) Scipione Bădescu.

În **Curierul de Iași (1876)** [5] e o notă care îi aparține, despre Moses Gaster, cu care poetul s-a întîlnit în 1873 la Berlin : **„D.M. Gaster din București, care studiază actualmente limbile orientale la Breslau, promite a deveni primul semitolog român".**

Un alt articol identificat de mine și care lipsește în vol. IX e următorul : **„Prin votul Camerei din 1. c. s-a[u] înființat trei catedre la facultatea de litere din București și anume de archeologie [,] de filologie comparată și de pedagogie. Din discuție s-a mai văzut că ministerul voiește a lua în privirea ocupărei acelor catedre singura cale adevărată, aceea de a chema pe puținii învățâți din țară să propună obiectele cu carile ei se ocupă în special. Sistemul de pân'acuma al numirei prin concurs nici a dat [,] nici va da vreo dată rezultate mulțămitoare. Cei mai mulți din concurenții, pentru catedre universitare nu vedeau într-acestea de cât poziția materială asigurată, nici de cum ocazia de a se ocupa în special și toată viața lor cu un singur ram de știință. De acolo ne-am și putut pomeni în fața interesantei imprejurări, că mulți din domnii cari își primeau posturile numai ca niște sinecure, nevrednice de a li se ocupa toată activitatea prețioasei lor inteligențe, s-au pus pe alte ocupații până și necomparabile cu catedra lor.**

În asemenea anomalii numai interes esclusiv pentru știință nu vom pute [a] constata. Asupra acestui capitol s-ar putea scrie în România o carte întreagă și un istoric adevărat o va și scrie. Aceste premise, remâne evident, că numirea prin concurs este principiul cel mai greșit, în instruirea superioară, căci un asemenea concurs arată cel mult că individul, ce se prezintă, s-au ocupat în mod mai mult sau mai puțin prealabil cu o materie oarecare, dar nu dovedește, că din natură el are înclinare pentru obiect, că știința cutare formează cuprinsul vieții sale intelectuale.

Aflăm tot din desbatere că la catedra de archeologie se va chema D. A. Odobescu, care în ajunul numirei sale au și publicat cel întîiu volum din compendiul său de archeologie, iar la cea de filologie comparată se va numi D. Hasdeu. Opinia noastră este într-adevăr că D. Hasdeu ar fi fost mai apt încă pentru o catedră de limbile slavice, a căror cunoștință e o condiție pentru înțelegerea documentelor noastre, dar D. Hasdeu presintă prin vastitatea cunoștințelor sale o garanție destulă, că filologia comparativă va fi reprezentată prin D-sa într-un mod cel puțin suficient " [6],

Nu ne propunem să comentăm textul de mai sus, dar se observă cu ușurință felul de a gîndi și a se exprima al lui M. Eminescu.

Susțin că recenzia la proverbele lui I. C. Hințescu, publicată în **Convorbiri literare,** 1877, îi aparține, cu toată mențiunea lui G. Dem. Teodorescu.

În ediția de **Opere,** vol. IX, apar și unele erori : nu Dongescu, ci Ioachim Drăgescu, autor al volumelor de poezii **Amor și patrie,** 1871 și **Daruri și speranțe,** 1871 ; apoi nu e vorba de Alexandru Macedonski, ci de Mihai Macedonski, autor al volumului de poezii **Buchetul primăverii,** 1862 [7]).

În comentariile erudite ale ediției trebuiau menționate, în cîteva locuri măcar, configurația paginilor **Curierului de Iași,** întrucît poetul a reprodus din presa noastră anumite articole, care contureazâ mai deplin concepția sa în diverse domenii de activitate. Un singur exemplu : în **Curierul de Iași** (1877), [8]) poetul reproduce după **Albina Română** articolul : **Cămașa ciumei,** care circumscrie atitudinea lui față de patrimoniul popular. Așa că unele articole (scurte de altfel) trebuiau chiar reproduse în comentar.

Grațian JUCAN

NOTE

[1] Vezi și recenzia lui D. Murărașu, în **Revista de istorie și teorie literară,** 1981, tom. 30, nr. 3 (iulie — septembrie), p. 471—477.

[2] **Săptămîna,** 1980, nr. 477, 478 și 479. **Curierul de Iași,** 1872, nr. 108 (30. IX).

[3] Textul a fost reprodus de A.Z.N. Pop ; apoi în facsimil de P. Marcea în ed. I monografiei sale despre I. Slavici, de mine în **Limbă și literatură** și de D. Vatamaniuc în **Manuscriptum,** după o fotografie executată de mine.

[4] 1871, 29 august.

[5] **Curierul de Iași,** IX, 1876, nr. 117 (24 octombrie) p. 3 (la **Noutăți).**

[6] **Curierul de Iași,** X, 1877, nr. 9 (26 ianuarie), p. 3 : **Trei Catedre.**

[7] D. Murărașu, **art. cit.**

[8] **Curierul de Iași,** X, 1877, nr. 97 (7 septembrie), p. 3.

ARBOROASA

FILE DE ISTORIE

Studenții români din Bucovina se organizează, în 22 decembrie 1875, în „Societatea academică Arboroasa", după modelul „României june" de la Viena.

Începutul de an 1876 s-a scurs în probleme acute de organizare datorate conflictelor de interese, după cum ne relatează Constantin Morariu în paginile sale autobiografice (**O amintire din viața lui Ciprian Porumbescu,** în „Junimea literară", 1923, p. 33 — 35). Studenții îi aleg președinte pe Ciprian Porumbescu. Urmează o perioadă tulbure în care arhimandritul arhidiecezan Silvestru Morariu, viitorul mitropolit al Bucovinei și Dalmației (1880—1895), îi obligă pe tineri să-și aleagă un președinte „civilist". Cunoscînd activitatea constantă a mitropolitului Silvestru, nu putem crede, așa cum se sugerează, că măsura luată s-a datorat influenței fiului său Vasile, consilier de tribunal. Mult mai plauzibilă este varianta potrivit căreia mitropolitul Silvestru n-a fost decît purtătorul de cuvînt al consistoriului, în care se știe că predominau influențele conservatoare.

Cedînd presiunilor, comitetul își dă demisia, se alege o altă conducere, cu Ciprian Porumbescu vicepreședinte, acesta demisionează, dar noua situație nu este de durată, întrucît după patru luni se revine la formula inițială, cu Ciprian președinte, Constantin Morariu păstrîndu-și locul de secretar.

Toate aceste avataruri sînt o mărturie de necontestat a personalității puternice a lui Ciprian Porumbescu, a aderenței sale în epocă, a valorii sale intrinseci, în ultimă instanță. Dar acesta n-a fost decît începutul, pentru că talentul său multilateral s-a manifestat plenar de abia în cadrul ședințelor organizate de Arboroasa.

Cu multă maturitate și spirit organizatoric, dar în același timp și cu un bun gust desăvîrșit, Comitetul Arboroasei de sub conducerea lui Ciprian Porumbescu a elaborat un plan foarte exact de desfășurare a ședințelor lunare cu programe frumos tipărite, cu spectacole periodice. Întrunirile Arboroasei erau urmărite cu viu interes de toți oamenii dornici de cultură, deoarece aici aveau ocazia să ia contact cu valori ale culturii românești. În marea lor majoritate spectacolele erau structurate pe piese compuse de Ciprian Porumbescu pe versuri proprii, dar își aveau locul asigurat și alți creatori de seamă ai epocii, cum ar fi Vasile Alecsandri, Mihai Eminescu Vasile Bumbac. Interpretarea pieselor era asigurată de membrii Arboroasei, care mai contribuiau la succesul acțiunilor și prin conferințe de interes general. Se poate spune că ședințele-spectacol ale Societății erau așteptate cu nerăbdare de românii bucovineni pentru înaltul lor nivel patriotic și cultural.

Desen de Ion Carp FLUIERICI

Activitatea susținută a Arboroasei nu era văzută cu ochi buni de autorități și este clar de ce acest lucru. Șicanele făcute n-au putut împiedica elanul unor tineri care simțeau clocotind în ei sîngele străbunilor și chemarea patriei. În 1877 însă guvernanții au găsit prilejul de a desființa Societatea. Două au fost faptele incriminate : telegrama de mulțumire adresată Ministerului de Culte al României pentru 250 de lei primiți ca subvenție — la 24 Faur st. v. — și telegrama din 13 octombrie, care a declanșat procesul.

Acțiunea Ministerului de Culte român de a acorda o subvenție Arboroasei nu însemna nimic deosebit, particular, intenționat. Ea se inca-

(continuare în pag. IV)

Liviu PAPUC

DICȚIONAR (V)

14. BEUCA-COSTINEANU, SEVER (5. V. 1872, Vicovul de Jos — Suceava — 14. III. 1982, Cîmpulung Moldovenesc), poet. Învățător la Cîmpulung Moldovenesc, a publicat versuri în „Deșteptarea", „Patria", „Apărarea națională", „Junimea literară". Neadunate în volum, poeziile lui Beuca Costineanu sînt animate de calde sentimente patriotice. Poezia **Marș festiv** este un manifest patriotic. Tema singurătății și a morții generează în poemul **Toamnatec** o evidentă undă lirică. Apărută la sfîrșitul lui 1905, în „Junimea literară", poezia **De hram** răsună de acordurile poeziilor lui Goga tipărite în același an.

15. BLAJEVICI, TEOCTIST (23. II. 1807, Tișăuți — Suceava — 9. VII. 1879) mitropolit al Bucovinei și Dalmației, cărturar, poet. După absolvirea studiilor teologice funcționează ca preot, profesor suplinitor la diverse școli, rector la Institutul teologic, egumen la mănăstirea Dragomirna, pentru ca în 1877 să fie numit mitropolit.

Începînd cu anul 1842 colaborează la „Calendarul pentru Bucovina", unde publică poemul **Iordania, 1841...,** important nu atît pentru descrierea în versuri a unui ritual creștin, ci pentru că aici apar pentru prima oară în literatura din Bucovina semnele poeziei adevărate în armoniile imitative evidente în versul „A aramei cîntătoare aud glasul răsunînd". Două fabule scrise într-o limbă curată, expresivă, **Cocoveica și vrabia** și **Flămîndul motan** moralizează nerecunoștința și limbuția.

În 1844 **T.B.** alcătuiește **una dintre primele gramatici practice ale limbii române,** editată în limba germană : **Theoretischpraktische Grammatik der Dacoromanischen.** Anexa la gramatică a inclus o **Culegere de anecdote, fabule și „istoricele"** traduse, de asemeni, din limba română. Ulterior, gramatica a cunoscut mai multe ediții.

16. BLANARU, CONSTANTIN (14. II. 1940, Cornu Luncii — Suceava), prozator. Școala primară și gimnaziul la Cornu Luncii și Băișești, cursurile medii la Liceul „Nicu Gane" din Fălticeni. Între 1959—1964 este student la secția de limbă și literatură română a Facultății de filologie din Iași. După absolvirea facultății funcționează ca profesor de limba română la Ipotești — Suceava, redactor la ziarul local „Zori noi", activist la Consiliul județean al pionierilor, iar din 1976 inspector de specialitate la Inspectoratul școlar al județului Suceava. Colaborează cu cronici, recenzii, articole, schițe, povestiri la ziarele „Zori noi", „Clopotul", „Vremea nouă", precum și la revistele „Cronica" și „Tribuna".

În 1981 obține premiul pentru debut al Editurii „Junimea" cu romanul **La lumina zilei.** Aparținînd prozei de analiză, romanul pare un jurnal nud în care eroul notează cu febrilitate tot ceea ce-l frămîntă, urmînd parcă sfaturile adresate Doamnei T în romanul **Patul lui Procust.** Scris la persoana I, romanul vrea să acrediteze non-ficțiunea, autorul refuzînd sistematic jocul fanteziei.

Referințe (selectiv) :

14. Constantin Loghin în **Scriitori bucovineni,** antologie, Buc., 1924 și în **Istoria literaturii române din Bucovina,** 1926.

15. Constantin Loghin, **Op. cit. ; Dicționarul literaturii române de la origini pînă la 1900,** Buc., 1979.

16. Val Condurache, „Convorbiri literare", nr. 4/1981 ; Voicu Bugariu, „Luceafărul", 11. VII. 1981 ; Alex. Ștefănescu, „Scînteia tineretului", 15. VI. 1981 ; Virgil Nistor, „Steaua" nr. 5/1981.

Octavian NESTOR

ROBERT A. HEINLEIN (S.U.A.)

„O CASĂ SUCITĂ"

(urmare din numărul trecut)

— Cum dracu'... ! Hmm, ia stați puțin. Teal intră în camera-bar. Acolo, văzînd că fereastra cea mare de pe peretele opus ușii era deschisa, se apropie și privi timid afară. Dar nu afară, căci în fața ochilor, se afla camera de la parter — sau o porțiune însemnată a ei. Nu zise nimic, ci se înapoie în capul scării care rămăsese deschis și privi în jos. Camera de la parter era tot acolo. Cumva, reușea să se afle în două locuri diferite în același timp, la nivele diferite.

Reveni în camera centrală și se așeză într-un fotoliu foarte jos, în fața lui Bailey, privindu-l printre genunchii osoși. „Homer, zise el cu gravitate, știi ce s-a întîmplat ?"

— Nu, nu știu, dar dacă aflu repejor, s-ar putea ca cineva s-o pățească urît de tot !

— Homer, s-au răzbunat teoriile mele. Casa asta reprezintă un teseract adevărat.

— Despre ce vorbește, Homer ?

— Stai puțin, Matilda... Teal, astea-s prostii. Ai montat niște scamatorii aici și nu-mi place, o sperii pe d-na Bailey și mă enervezi pe mine. Nu vreau decît să ies de-aici, să nu mai am de-a face cu trapele și prostiile tale.

— Fă bine și referă-te la propria-ți persoană, Homer, îl întrerupse d-na Bailey. Eu n-am fost speriată, am leșinat, atîta tot. Inima-i de vină ; în familia mea toți sîntem firi delicate și nervoase. Cît despre tese... ăla, explică-te, domnule Teal. Ascult.

Îi expuse pe cît se pricepu și putu să se strecoare printre numeroasele întreruperi, teoria sa. „Și cred eu, d-nă Bailey, încheie, că această casă, perfect stabilă în trei dimensiuni, n-a fost așa în... Am construit o casă de forma unui teseract desfășurat ; ceva s-a întîmplat o chichiță, o neregulă cît de mică, și a căzut în forma ei normală — s-a „închis". Deodată se pocni peste frunte. „Am găsit ! Cutremurul !"

— Ce-i cu el ?

— Asta e, scuturătura aia de az-noapte. Dintr-un punct de vedere cvatrodimensional, casa asta era un plan în echilibru pe o muchie. O scuturătura și s-a dărîmat, s-a „îmbucat" într-o figură stabilă în patru dimensiuni.

— Parcă te lăudai că n-o atinge cutremurul.

— Da, în trei dimensiuni !

— Ce casă-i aia care la cea mai mică scuturătură..., comentă Bailey, pus pe arțag.

— Dar uită-te, omule, în jur !, protestă Teal. Nimic nu s-a mișcat nici un pahar nu-i spart. Rotirea prin a patra dimensiune nu poate afecta o figură în trei dimensiuni, așa cum nu poți scutura literele de pe o pagină. Dac-ați fi dormit aici az-noapte, nici nu v-ați fi trezit.

— Tocmai la gîndul ăsta mă îngrozesc. A propos, geniul tău incomparabil are vreo soluție pentru a ieși din cușca asta ?

— Hm ? A, da, ați vrut să plecați și v-ați pomenit aici, nu ? Păi, sînt sigur că nu-i nici o problemă, cum am venit, așa vom ieși. Încerc eu.

Mai înainte de a termina de vorbit, o și pornise în jos pe scări. Deschide ușa din față, păși și se trezi în fața clienților săi, în camera centrală a primului etaj. „Mda, ar fi o mică problemă", admise cu generozitate. „Un amănunt tehnic, totuși... se poate ieși perfect pe fereastră". Trase draperiile grele din fața unei ferestre-uși. Se opri deodată.

— Hm-m-m-m, zise, asta e interesant. Foarte".

— Ce-i ? i se alătură Bailey.

— Asta. Fereastra dă direct în sufragerie. Bailey se dădu înapoi, în colțul unde barul și sufrageria se uneau u camera centrală în unghi de 90 de grade.

— Bine, dar asta nu-i cu putință, protestă el. Fereastra asta e cam la 6—7 metri de sufragerie.

— Nu și într-un teseract, îl corectă Teal. Privește. Deschise fereastra și păși afară, vorbind peste umăr.

Din punctul de vedere al Baileylor, dispăruse.

Dar nu și din punctul **său** de vedere. Îi trebuiră cîteva secunde ca să-și revină. Apoi se desprinse cu băgare de seamă de tufa de trandafiri în care căzuse, promițîndu-și în gînd să nu mai ceară niciodată, pe spațiul verde, plante cu spini, după care privi în jur.

Se afla în afara casei. Masivul cub ce alcătuia casa se ridica chiar lîngă el. După toate aparențele, căzuse de pe acoperiș. Se repezi înăuntru, prin ușa din față. și sus pe scări, „Homer ! strigă el. D-nă Bailey ! Am găsit o ieșire !"

Bailey părea mai curînd furios să-l vadă, decît încîntat : „Ce ți s-a întîmplat ?"

— Am căzut. Am fost afară. Puteți și voi, pășiți doar prin ușa de sticlă. Atenție la trandafiri ! S-ar părea că mai trebuie o scară.

— Cum ai venit înapoi ?

— Pe ușa din față.

— Atunci plecăm și noi pe-acolo. Hai, dragă. Bailey își izbi pălăria în cap și o luă grav în jos pe scări, cu soția la braț.

Teal îi întîlni în bar. „Puteam să vă previn că n-o să meargă, zise. Uitați ce trebuie să facem. După cîte îmi dau eu seama, orice persoană în trei dimensiuni care are de-a face cu o figură în patru dimensiuni, are două posibilități la trecerea unei drepte sau muchii, cum ar fi un zid sau un prag. În mod normal, ea face o întoarcere de 90 de grade prin cea de a patra dimensiune, numai că n-o simte cu cele trei dimensiuni ale sale. Uitați". Păși prin ușa-fereastră prin care căzuse cîteva clipe înainte. Păși și sosi în sufragerie, unde se opri, vorbind încă.

— Am fost atent unde calc și unde vreau să ajung. Păși înapoi în bar. Înainte nu am fost atent și, mișcîndu-mă prin spațiul normal, am căzut din casă afară. Trebuie să fie o orientare inconștientă.

— Nu mă omoară o orientare inconștientă cînd am de ieșit după ziarul de dimineață.

— Nici o problemă, va deveni un gest reflex. Bun, și pentru a ieși din casă... Doamnă Bailey, dacă va așezați aici, cu spatele la ușă și săriți înapoi, sînt sigur că aterizați în grădină.

Pe fața d-nei Bailey se putea citi limpede ce crede ea despre această propunere.

— Homer Bailey, zise ea pe un ton tăios, ai de gînd să stai pasiv...

— Dar d-na Bailey, încearcă Teal să explice, vă putem lega o frînghie de mijloc și să vă lăsăm în jos bi-i...

— Las-o baltă, Teal, i-o tăie Bailey, nerăbdător. Trebuie să găsim ceva mai bun. Nici d-na Bailey și nici eu nu sîntem la vîrsta săritului.

Teal rămase pentru moment năuc ; se așternură cîteva clipe de tăcere. O întrerupse Bailey, zicînd „Ai auzit, Teal ?"

— Ce s-aud ?

— Pe careva vorbind. Crezi că ar mai p... fi cineva în casă, poate careva care ne face toate astea ?

— A, exclus. Singura cheie e la mine.

— Dar așa e, confirmă d-na Bailey. I-am auzit chiar de cînd am intrat. Homer, eu nu mai suport mult. Fă ceva.

— Ei, haideți, haideți d-nă Bailey, o luă cu binișorul Teal, parcă cine ar putea fi, afară de noi. O să mă uit, ca să mă conving. Homer, stai aici cu d-na Bailey și uită-te la camerele de la nivelul ăsta.

El trecu din bar la parter și de acolo în bucătărie și apoi în dormitor. Ceea ce-l conduse drept în bar, în linie dreaptă, adcă mergînd mereu înainte.

— Nimeni, raportă. Am deschis toate ușile și ferestrele pe drum... afară de asta. Se duse la fereastra din fața celei prin care căzuse și trase perdelele. Văzu un om cu spatele spre el, patru camere mai încolo. Teal se repez' spre el, urlînd „Uite-l ! Stai, hoțule !" Acela îl auzise fără-doar-și-poate, că o rupse la fugă. Teal îl urmări, mișcîndu-se cît putea de repede, prin camera de zi, bucătărie sufragerie, bar, cameră după cameră : si totusi. in ciuda eforturilor sale disperate, nu reducea de loc distanța de patru camere dintre el și hoț.

Tocmai îl văzu sărind stîngaci pervazul unei ferestre și pierzîndu-și pălăria din cap cu această ocazie. Cînd ajunse acolo, se opri și o ridică, bucuros că avea o scuză să-și tragă suflarea. Era iarăși în bar.

Mi-a cam scăpat. recunoscu. Oricum, uite pălăria lui, poate îl putem identifica după ea.

Bailey i-o luă, se uită la ea, apoi pufni și i-o izbi pe cap. Se potrivea perfect. Teal părea uluit, o luă și o examină. Înăuntru putea citi inițialele Q.T. Era a lui.

(continuare în numărul viitor)

în românește de
Liviu MARTINESCU

FELURIMI

● Amado Alonso, lingvist și stilistician celebru, afirmă că „poezia este cea care umblă cu cioara vopsită. Cioara vopsită este intuiția sentimentală în schimbul celei intelectuale și aura emoțională simbolizată, în schimbul simbolurilor intermediare ; cioara vopsită este forma coerentă a unui sens, în schimbul haosului real, sensul esențial al lucrurilor, în schimbul lucrurilor practicabile, planul înaltei realități ideale, în schimbul umilei realități concrete ; e cioară vopsită obiectivitatea subiectului și perpetuarea efemerului, depășirea sferei individuale pentru a ajunge la universal. transmisia în locul închistării, e cioară vopsită plăcerea pură și liberă a contemplării și creației în locul făptuirii și pătimirii în viață ; și, în sfîrșit, cioara vopsită e purificarea și sublimarea sentimentului, fier preschimbat miraculos în aur atunci cînd atinge acel nu știm și nu vom ști care ultim mister al fiorului poetic". **(Materie și formă în poezie,** Univers, 1982, p. 129—130).

Dau pasărea din mînă pe... o cioară vopsită !

■ **To be or not to be :** „Oare englezoaicele vor fi sărind și ele pîrleazul ? Dacă ar fi ca să mă mai nasc o dată, mai că aș dori ca să mă nasc în Anglia...", Geo Bogza, „România literară", nr. 40 din 30 septembrie 1982, p. 7.

● „Cît e lumea de deșteaptă / De la plug mîncare-așteaptă / De la plug, de la hîrleț / Crește porcul în coteț," TV, pr. I, sîmbătă, 19 decembrie 1982, ora 18.

Dumitru BRĂDĂȚAN

ARBOROASA

(urmare din pagina III)

dra în mai largul program al acestui minister de acordare de subvenții societăților studențești românești din străinătate, așa cum acordase și societăților similare de la Viena sau Berlin.

Caracter decisiv în întreruperea activității studenților de la Arboroasa a avut-o însă telegrama adresată Primăriei din Iași, care se pregătea de comemorarea a 100 de ani de la asasinarea domnitorului Grigore Ghica, care se opusese anexării Bucovinei de către austrieci și fusese, ca atare, lichidat de turci.

După o ședință furtunoasă, în care Comitetul de conducere al Arboroasei (format din Ciprian Porumbescu — președinte, Zaharie Voronca — vicepreședinte, Constantin Morariu — secretar, Orest Popescu și Eugen Siretean) a dezbătut termenii telegramei, aceasta a luat formă definitivă și a fost expediată la Iași de Z. Voronca, pe data de 13 octombrie 1877. Iată o parte din acest text : „Arboroasa, societatea junimii române (...) trimite condoleanța membrilor săi pentru apărătorul decapitat. Comitetul". (în „Junimea literară", 1927, p. 69—70).

Reacția autorităților a fost imediată și autoritară. Arboroasa a fost desființată, biblioteca confiscată, iar membrii Comitetului ei de conducere, au fost închiși în noiembrie 1877. După 11 săptămîni de temniță „preventivă", dar care de fapt a fost foarte grea, arestații au apărut în fața curții cu jurați sub învinuirea de înaltă trădare, la data de 1 — 3 Faur st. nou, 1878. Beneficiind de aportul unor avocați excelenți și dînd dovadă de un moral ridicat, acuzații au fost achitați. (amănunte la Teodor Bălan, **Procesul Arboroasei** 1875—1878, 1937, p. 95).

În închisoare membrii Comitetului nu au fost părăsiți de cei ce simțeau românește. Aici, în ciuda condițiilor deosebit de grele, Ciprian Porumbescu găsește timp să dea glas unora din cele mai frumoase melodii ale sale, Constantin Morariu scrie în continuare poezii, Zaharie Voronca își ascuțește în continuare verva politică. Aceștia au fost, de fapt, și cei care au creat figură de simbol în Arboroasa, și nu numai acolo : C. Porumbescu — muzicianul, C. Morariu — poetul, Z. Voronca — pamfletarul.

Trebuie să accentuăm un fapt : în urma procesului, arborosenii n-au ieșit înfrînți, dar au fost marcați pentru viitor : C. Porumbescu, atins de boală în închisoare, va muri curînd, ceilalți vor fi surghiuniți în posturi dificile, le va fi barat accesul la poziții pentru care valoarea lor îi indica.

Dar dacă, pe plan personal, membrii Arboroasei au avut de suferit, cauza a ieșit întărită. Asociațiile studențești, pe care autoritățile austriece încercau să le împiedice, au proliferat sub alte și alte denumiri. „Arboroasa" s-a reconstituit în același an sub denumirea de „Junimea", avînd drept semn distinctiv aceeași cocardă tricoloră, cu auriu în loc de galben, pentru derutarea autorităților, la care s-au adăugat mai apoi societățile studențești „Dacia", „Bucovina", „Moldova" și noua „Arboroasă".

Arboroasa cu acțiunile și procesul ei, rămîne ca un moment de vîrf în lupta românilor bucovineni pentru unitate națională și păstrarea ființei istorice.

CONSEMNARI

● Concursul de poezie „Nicolae Labiș"

Comitetul județean de cultură și educație socialistă Suceava, prin Centrul de îndrumare a creației populare și a mișcării artistice de masă, organizează cea de a XV-a ediție a Concursului de poezie „Nicolae Labiș", manifestare care se înscrie în Festivalul Național „Cîntarea României"..

Fiind destinat tinerilor creatori în arta poetică, concursul poartă numele lui Nicolae Labiș, poet comunist, militant, și va simboliza tinerețea creatoare, receptivitatea tineretului față de frumos, dorința lui de a se afirma ca un factor activ în îmbogățirea patrimoniului artistic național.

CONDIȚII DE PARTICIPARE

— La concurs pot participa tineri muncitori și țărani, elevi. studenți, intelectuali care nu depășesc vîrsta de 25 ani, nu sînt membri ai Uniunii Scriitorilor, nu au publicat volume de poezii și nu au obținut Marele premiu la edițiile precedente ale concursului „Nicolae Labiș".

— Lucrările vor fi trimise în 9 exemplare dactilografiate, pînă la data de 1 septembrie 1983, pe adresa Centrului de îndrumare a creației populare și a mișcării artistice de masă Suceava, strada Ion Vodă Viteazul nr. 5, cod 5 800. Toate lucrările vor purta, în loc de semnătură, un motto ales de autor. În același colet poștal va fi pus un plic închis, care va conține același motto, numele și prenumele autorului, data și locul nașterii, adresa exactă, profesia și, acolo unde este cazul, denumirea cenaclului literar din care face parte.

— Fiecare participant are dreptul să se înscrie la concurs cu un număr de cel mult cinci poezii.

DESFĂȘURAREA CONCURSULUI

Manifestările prilejuite de finalizarea concursului de poezie „Nicolae Labiș" se vor desfășura în municipiul Suceava, în zilele de 1 — 2 — 3 octombrie 1983, și vor consta dintr-un ansamblu de activități cultural-artistice, șezători literare, recitaluri de poezie, vizite la muzeele și monumentele de artă din județ și la Mălini — satul copilăriei poetului.

Concurenții premiați vor primi, din timp, invitații de participare la festivitatea de înmînare a premiilor, care va avea loc în ziua de 2 octombrie 1983.

Cheltuielile de cazare, transport și masă, pentru concurenții premiați, vor fi suportate de Centrul de îndrumare a creației populare și a mișcării artistice de masă Suceava.

Juriul concursului va fi alcătuit din membri ai Uniunii Scriitorilor, reprezentanți ai Comitetului județean de cultură și educație socialistă Suceava.

Pentru cele mai valoroase lucrări prezentate în concurs, juriul va acorda premii din partea instituțiilor culturale sucevene precum și premii ale revistelor și editurilor din țară.

Lucrările premiate vor fi publicate de către Centrul de îndrumare a creației populare și a mișcării artistice de masă Suceava în cel de al XV-lea caiet de poezie „Nicolae Labiș".

● Tipărituri

A ieșit recent de sub tipar **Anuarul muzeului județean,** IX, publicație care continuă să impresioneze prin reala sa valoare științifică, prin întinsa suprafață a informației și profunzimea analizelor.

Cele peste cinci sute de pagini ale volumului de față cuprind cîteva secțiuni de incontestabil interes : **Aniversări, Din istoria orașului Suceava, Studii de istorie, Din istoria culturii sucevene, Documente, Medalioane Muzeologie, Note și comentarii, Cronică, Însemnări bibliografice,** profitabile atît pentru cercetătorul avizat, cît și pentru cititorul pasionat de elocvența documentului. Este exact ceea ce subliniază și istoricul Iulia Antonescu în **Cuvîntul înainte :** „Excelentele contribuții cuprinse în volum dezbat un orizont larg de probleme, începînd cu sclipitoarele manifestări ale civilizației neolitice și viguroase prezențe dacice și, dincolo de cuvenitul loc acordat letopisețelor de aur ale vremurilor mușatine, continuînd cu diferite și complexe aspecte ale istoriei moderne și contemporane"...

În atenția autorilor stau, printre altele, activitatea diplomatică a lui Nicolae Titulescu (Ion Agrigoroaie, Valeriu Florin Dobrescu), opera de etnograf a lui Simion Florea Marian (Eugen Dimitriu), unele amintiri despre legăturile lui Mihai Eminescu cu Suceava (Grațian Jucan), cercetările arheologice privind habitatul medieval rural (Mircea D. Matei, Emil I. Emandi, O. Monoranu), activitatea în Bucovina a ardeleanului Valeriu Braniște (Ioan V. Cocuz), istoria mineritului pe aceste locuri (Gavril Irimescu), cartea românească veche (Olimpia Mitric), o prezentare monografică a lui Iraclie Porumbescu (Nicolae Cârlan), presa bucovineană interbelică (Petru Froicu). Pertinente contribuții la interpretarea unor documente semnează Mihai Ștefan Ceaușu, Ștefan S. Gorovei, Mircea Bejenaru, Grigore Foit, Paraschiva V. Batariuc, Petru Russindilar, iar notele și comentariile elaborate de Marin Cărciumaru (oscilațiile climei în ultimele cinci milenii), Nicolae Ursulescu (un fenomen de tip Sudiți), Mircea Ignat și Gheorghe Pițu (descoperiri arheologice la Cașvana), Sergiu Haimovici și Leonid Cărpuș (paleofaună), ca și însemnările bibliografice, împlinesc profilul publicației.

Un util și documentat studiu de muzeologie **(File din istoria Muzeului din Rădăuți)** este redactat de Dragoș Cusiac. Întru totul remarcabil ni se pare faptul că acest al IX-lea volum al **Anuarului** este, în foarte mare măsură, rezultatul eforturilor cercetătorilor suceveni. **(M.M.).**

● Expoziție

Expoziția de tapiserie a Marcelei Larionescu, deschisă la Galeria de artă din Suceava este o imagine a drumului străbătut de artistă. Distanțîndu-se de „pictura țesută" — de lucrările primei etape de creație, deci, expuse doar pentru comparație, de cele din categoria de mijloc (înscrise sub semnul începutului de stilizare), expozanta ne propune o serie nouă („Cuplu", „Tripticul dragostei", „Pasărea lumină"), în care concepția plastică și decorativă primează în folosul întregului artistic, dovedind o înțelegere exactă a ceea ce trebuie să fie (și să reprezinte) proiectul în construcția globală a tapiseriei.

Posesoare a unei bune tehnici de lucru, Marcela Larionescu oferă rezolvări noi, inovînd texturi libere, combinîndu-le cu elemente materiale, toate într-o gamă de griuri armonioase. Influențele artei populare locale își fac simțită prezența nu numai prin modelele de scoarțe transfigurate în elementele tapiseriilor, ci și prin utilizarea posibilităților tehnologice cărora le conferă noi valențe. Concentrînd mijloacele tradiționale și valorificîndu-le conform unui program propriu, Marcela Larionescu concepe proiecții cromatice de substanță, de interes plastic major. **(Petru DRIȘCU).**

Cenaclu

La întîlnirea de lucru din 19 aprilie a.c. a Cenaclului literar „Nicolae Labiș" din Suceava a citit poezie Constantin Cernica. Cei care au luat cuvîntul (Brîndușa Sumanaru, Arcadie Arbore, Constantin Severin, Sabin Doujac, Clement Antonovici, Ovidiu Percatiuc, Lucian Constantinescu, Roman Istrati și Victor Rusu) au arătat că autorul scrie o poezie care angajează direct gîndul, cunoașterea și virtuțile ei clarificatoare, provocînd emoție și dezbatere, într-un discurs logic, echilibrat. **(V.R.).**

REALIZATORI : Ion BELDEANU, Constantin BLĂNARU, George DAMIAN, Viorel DÂRJA, Ion CARP FLUERICI, Mihail IORDACHE, Gh. LUPU, Marcel MUREȘEANU, Ion PARANICI, Mircea TINESCU, Alexandru TOMA.

Tehnoredactare : Valentin MILICI

COMITETUL JUDEȚEAN DE CULTURĂ ȘI EDUCAȚIE SOCIALISTĂ SUCEAVA
Str. Mihai Viteazul, nr. 48